

QUICKSCAN FLORA EN FAUNA

SCHILTSTRAAT 12

TE OOTMARSUM

GEMEENTE DINKELLAND

Project: DKL.NMR.ECO
Rapportnummer: 09106036
Status: Eindrapportage
Datum: 6 november 2009
Opdrachtgever: Nibag Milieu en Ruimte
Burgemeester Scholtensplein 1
7595 AN Weerselo
Tel. 0541 - 570730
Contactpersoon: Dhr. M. ter Laak

Uitvoerder: Econsultancy bv
Havenstraat 124
7005 AG Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Fax 0314 - 365177
Mail Doetinchem@Econsultancy.nl

Opsteller: Mw. L. Hunink-Verwoerd
Paraaf: *LV*

Kwaliteitscontroleur: Ing. E.R. Witter
Paraaf: *EW*

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
2.	BESCHERMING CONFORM DE NATIONALE WETGEVING.....	1
3.	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
3.1	Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving.....	2
3.2	Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	2
3.3	Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	3
4.	ONDERZOEKSMETHODIEK	3
5.	ONDERZOEKSRESULTATEN	4
5.1	Vogels	4
5.2	Vleermuizen.....	4
5.3	Overige zoogdieren	5
5.4	Amfibieën, reptielen en vissen.....	6
5.5	Libellen en vlinders	6
5.6	Vaatplanten.....	6
6.	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	7
6.1	Flora- en faunawet.....	7
6.2	Algemene zorgplicht	8
6.3	Gebiedsbescherming.....	9
7.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	10

BIJLAGEN:

1. - Topografische ligging van de locatie
- 2a. - Locatieschets
- 2b. - Foto's onderzoekslocatie
3. - Geraadpleegde bronnen
4. - Natuurwetgeving en beleid

1. INLEIDING

Econsultancy heeft van Nibag Milieu en Ruimte opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan flora en fauna aan de Schiltstraat 12 te Ootmarsum in de gemeente Dinkelland.

De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

De quickscan flora en fauna heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die volgens de Flora- en faunawet een beschermde status hebben. Tevens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op gebieden die volgens overige natuurwetgeving zijn beschermd, of deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Het onderzoek is uitgevoerd middels het verrichten van een bureauonderzoek en een veldbezoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie.

De quickscan flora en fauna is een toets van de ecologische potenties van de onderzoekslocatie en kan niet gezien worden als volwaardig ecologisch onderzoek. Er zijn in dit onderzoek geen uitgebreide inventarisaties uitgevoerd naar soorten en soortgroepen. Een ecologische inventarisatie beslaat meerdere veldbezoeken gedurende de voor de soortgroep meest gunstige periode van het jaar.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde richtlijnen en protocollen. In dat kader verklaart Econsultancy ten behoeve van de onderzoekslocatie niet eerder betrokken te zijn geweest voor ecologische advisering of ecologisch onderzoek.

Voor zover bij de opdrachtgever en de gemeente Dinkelland bekend, is er niet eerder ecologisch onderzoek op de onderzoekslocatie uitgevoerd.

2. BESCHERMING CONFORM DE NATIONALE WETGEVING

Zorg voor alle inheemse planten- en diersoorten en voor de natuurlijke rijkdommen van gebieden wordt gegarandeerd door de naleving van de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur en milieu. De instrumenten die deze bescherming mogelijk maken zijn op Europees niveau vertaald in Natura 2000. De Europese wetgevingen ten aanzien van de soortbescherming zijn in Nederland vertaald in de Flora- en faunawet. De gebiedsbescherming is vastgelegd in de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998. Hiermee heeft Nederland de Europese wetgeving in de nationale wetgeving verankerd.

Door in de planfase van een (bouw)project of ruimtelijke ontwikkeling rekening te houden met het eventueel voorkomen van beschermde planten- en diersoorten kan effectief worden omgegaan met de aanwezigheid van een beschermde soort. Een dreigende overtreding van de Flora- en faunawet kan zo snel gesignaleerd en in veel situaties voorkomen worden. Vervolgens kan er accuraat actie ondernomen worden om zodoende de overlevingskansen en migratiemogelijkheden van een beschermde soort in het betreffende gebied geen blijvende schade toe te brengen.

Om alle gebieden met elkaar te verbinden en om uitwisseling en verspreiding van soorten mogelijk te maken, wordt er in Nederland gewerkt aan de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Verder worden diverse Rode lijsten van bedreigde soorten gehanteerd bij beoordelingen voor de aanwijzing van bescherming en compensatie. In bijlage 4 wordt een nadere toelichting gegeven omtrent de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING

3.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 2.000 \text{ m}^2$) ligt aan de Schiltstraat 12, in de kern van Ootmarsum in de gemeente Dinkelland (zie bijlage 1).

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 28 F (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 257.690$ $Y = 492.250$. De onderzoekslocatie is gelegen in het kilometerhok 257/492.

De onderzoekslocatie betreft de bebouwing van verzorgingstehuis "Huize Franciscus". Het verzorgingstehuis is niet meer bewoond. De bebouwing bestaat uit een complex van verschillende ruimten en uitbouwen. Centraal op de onderzoekslocatie bevindt zich een binnenplaats met tuin en bestrating. De bebouwing is opgebouwd uit steen en voorzien van een pannendak. Op het gebouw bevinden zich twee torens die dienst doen als liftschacht. Boven het oostelijke deel van de onderzoekslocatie is een zolderruimte aanwezig.

De onderzoekslocatie bevindt zich in de oude kern van Ootmarsum. De kern wordt gekenmerkt door oude en nostalgische gebouwen, smalle straten en kerken. De gebouwen rond de onderzoekslocatie zijn in gebruik als winkelpand of woning. Ten noordwesten van de onderzoekslocatie heeft recentelijk nieuwbouw plaatsgevonden van woningen, die zijn opgebouwd in oude stijl. De omgeving van Ootmarsum heeft een kleinschalig en glooiend karakter.

In bijlage 2a is de huidige situatie op een locatieschets weergegeven. Bijlage 2b bevat enkele foto's van de onderzoekslocatie.

3.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Natura 2000

De onderzoekslocatie is niet gelegen binnen de grenzen van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000-gebied. Circa 2 kilometer ten noorden van de onderzoekslocatie bevindt zich Natura 2000-gebied Springendal en Dal van de Mosbeek. Circa 2,2 kilometer ten zuidoosten van de onderzoekslocatie bevindt zich Natura 2000-gebied Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek.

Het gebied Springendal en Dal van de Mosbeek ligt op de stuwwal van Ootmarsum. Het gebied dankt zijn grote verscheidenheid voor een groot deel aan het aanwezige reliëf met opgestuwde heuvelruggen, waarin een aantal erosiedalen is uitgeschuurd. In de dalen is het oude kleinschalige cultuurlandschap met een afwisseling van bos, heide en beekjes herkenbaar. In het Springendal, het dal van de Mosbeek en Hazelbekke vinden we natte schraalgraslanden, bronnetjesbos, jeneverbesstruweel, droge en vochtige heiden en heischrale graslanden. De graslanden en heiden worden afgewisseld met bos, struweel en houtwallen (bron: minlnv.nl).

Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek zijn drie loofbosgebieden in Twente. Door de plaatselijke aanwezigheid van kalkrijke leem in de ondergrond en door het waterregime zijn dit vanouds zeer soortenrijke gebieden. Achter de Voort bestaat uit twee deelgebieden. Agelerbroek is een elzenbroekbos met daarin enkele graslandjes, moerassen en een voormalige eendenkooi. Voltherbroek bevat een uitgestrekt moerasbos (elzenbroekbos) en vochtige graslanden (bron: minlnv.nl).

Ecologische Hoofdstructuur

De onderzoekslocatie ligt niet in of in de nabijheid van een kerngebied, verbindingsgebied of verwevingsgebied, behorend tot de EHS. Grote delen van het omliggende landschap rond Ootmarsum behoren wel tot de Ecologische hoofdstructuur.

Nationaal Landschap

Het gebied, waar de onderzoekslocatie deel van uitmaakt is gelegen in Nationaal Landschap. Beken, essen, kampen en jongere ontginningen zorgen samen met houtwallen, heuvels en bossen voor een harmonieus landschap, dat rust uitstraalt. Door de bijzondere geologische opbouw van de ondergrond zijn er vele waterbronnen ontstaan. Tientallen landgoederen, landhuizen en watermolens en de stadsboerderijen in Twente's oudste stad, Ootmarsum, vervolmaken dit geheel (bron: minlnv.nl).

3.3 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De opdrachtgever is voornemens een museum en een zestal woningen op de onderzoekslocatie te realiseren. In het museum zullen werken van Ton Schulten worden getoond. Ten behoeve van de nieuwbouwplannen zal het verzorgingstehuis worden gesloopt.

4. ONDERZOEKSMETHODIEK

Aan de hand van verspreidingsatlassen en andere standaardwerken is nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de onderzoekslocatie. Verder is het Natuurloket geraadpleegd, zijn toegankelijke gegevens van natuur- en soortbescherming organisaties gebruikt en zijn gegevens van de provincie Overijssel geraadpleegd. Verder is Vogelwerkgroep Heemkunde Ootmarsum benaderd. Een overzicht van de geraadpleegde bronnen is weergegeven in bijlage 3.

De informatie over deze soorten is veelal weergegeven op kilometerhokniveau of op uurhokniveau (5 x 5 kilometer). De kaart van Nederland is door de Topografische Dienst van Nederland verdeeld in blokken van 1 km², de kilometerhokken. De plaatsaanduiding van een kilometerhok bestaat uit de coördinaten van de x-as en de y-as die elkaar in de linker onderhoek van het hok snijden. Aangezien met de schaal van kilometerhokken of uurhokken een groter gebied wordt beschouwd dan alleen de onderzoekslocatie, betekent dit niet dat de kritische soorten ook daadwerkelijk voorkomen binnen de begrenzing van de onderzoekslocatie. Sommige verspreidingsgegevens zijn niet erg actueel. Dit betekent dat de meest recente verspreidingsgegevens reeds verouderd kunnen zijn. De meeste te gebruiken gegevens vormen daarom geen uitsluitsel over het aantal soorten en type waarneming van een soort in het betreffende gebied, maar enkel een indicatie over het voorkomen.

Het veldbezoek is afgelegd op 21 oktober 2009. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de omliggende percelen onderzocht. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten op basis van het aanwezige habitat.

Vanwege de aanwezigheid van ondergrondse ruimten en zolders is er met behulp van onder andere een zaklantaarn gezocht naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen, overige zoogdieren en vogels.

5. ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Vogels

Broedvogels

Door het Natuurloket wordt aangegeven dat het kilometerhok niet is onderzocht op de aanwezigheid van broedvogels. Bij de vogelwerkgroep Heemkunde Ootmarsum zijn gegevens bekend van broedvogels in de kern van Ootmarsum.

In de tuin op de binnen staan enkele struiken en bomen waar vogels gebruik van kunnen maken om te broeden. Het betreft algemene soorten, waarvan de nesten niet jaarrond zijn beschermd. Hierbij gaat het om soorten als merel, lijster, heggemus en winterkoning. In één van de berken heeft dit jaar een houtduif gebroed.

De bebouwing is voor broedvogels niet toegankelijk en ongeschikt als broedplaats. Het is wel mogelijk dat kauw gebruik maakt van de schoorstenen om te broeden. De dakpannen sluiten op een enkele uitzondering na goed aan. De nokpannen zijn voorzien van specie, waardoor geen openingen aanwezig zijn. Aan de kopse kanten van de bebouwing bevindt zich betimmering, zodat er geen overhangende dakpannen zijn waar gierzwaluwen gebruik van kunnen maken. Nesten van gierzwaluw zijn ook buiten het broedseizoen beschermd. Gierzwaluw keren ieder jaar vanuit Afrika terug naar dezelfde plaats om te broeden. Volgens de heer H. Bolscher, van de Vogelwerkgroep Heemkunde Ootmarsum vormt de oude kern van Ootmarsum, waarin de onderzoekslocatie is gelegen, een belangrijk leefgebied van gierzwaluw. Er broeden circa 40 tot 50 paartjes van deze koloniebroeder in openingen en onder dakpannen in de oude bebouwing. Op de onderzoekslocatie zelf zijn geen nestplaatsen van gierzwaluw geconstateerd.

De dakranden zijn niet voorzien van vogelschroot, maar liggen dusdanig strak dat huismus weinig broedgelegenheid heeft. Nesten van huismus zijn ook buiten het broedseizoen beschermd. Tijdens het veldbezoek, dat meer dan een uur in beslag heeft genomen zijn geen huismussen gehoord. Op grond hiervan en de beperkte geschiktheid van de bebouwing wordt de soort uitgesloten op de onderzoekslocatie. Ook zijn bij de vogelwerkgroep geen nestplaatsen van huismus op de onderzoekslocatie bekend.

Slaapplaatsen

Sommige vogelsoorten zoals houtduif, tortelduif en huismus, maar ook ransuilen, maken vooral buiten het broedseizoen gebruik van gemeenschappelijke slaapplaatsen. Meestal wordt hierbij beschutting gezocht in de vorm van dichte begroeiing, of de veiligheid van open water. Er zijn geen indicaties dat op de onderzoekslocatie een gemeenschappelijke slaapplaats aanwezig is.

5.2 Vleermuizen

Volgens het cursusdictaat "Vleermuizen en Planologie" (*Limpens et al 2009*) is de onderzoekslocatie gelegen in een gebied waar de volgende vleermuissoorten potentieel kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, vale vleermuis, franjestaart, Bechstein's vleermuis, baardvleermuis, Brandt's vleermuis en watervleermuis.

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

Net als bij gierzwaluw geldt dat er voor vleermuizen geen mogelijkheden zijn om via de dakrand onder dakpannen te verblijven. Het gebouw heeft op meerdere plekken open stootvoegen en ventilatieopeningen. Uit nadere inspectie van de stootvoegen en ventilatieopeningen bleek dat de spouwruimte volledig is geïsoleerd met piepschuim korrels. De ventilatieopeningen bevinden zich

deels tot aan de bovenzijde van de muren. Hieruit kan worden opgemaakt dat de spouw tot aan de bovenzijde geïsoleerd is, zodat deze niet geschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen. De torens op het gebouw waarin zich de liftschacht bevindt konden niet worden geïnspecteerd. Uit navraag door de opdrachtgever is gebleken dat volgens de heer Nijhuis van BDD Bouwmanagement, ook dit deel van de bebouwing is geïsoleerd. Econsultancy heeft dit niet zelf kunnen constateren. Indien alle spouwruidtes geheel zijn voorzien van isolatiemateriaal is het gebouw ongeschikt voor vleermuizen om in te verblijven. Mochten de torens toch niet geïsoleerd zijn, dan is de spouw potentieel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen.

Verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocatie

De huidige afstand van de bebouwing op de onderzoekslocatie tot de omliggende bebouwing is erg klein. De nieuwe bebouwing zal daarom ook niet dicht bij de omliggende bebouwing komen dan dat nu het geval is. Het is derhalve niet aannemelijk dat er in de directe invloedssfeer van de onderzoekslocatie potentiële verblijfplaatsen aanwezig zijn die negatieve invloed kunnen ondervinden van de voorgenomen plannen.

Foeragerende vleermuizen

De plannen zullen naar verwachting geen aantasting van belangrijk foerageerhabitat vormen. Veelal foerageren vleermuizen bij groenstructuren. De grote beuk ten noorden van de onderzoekslocatie, die mogelijk onderdeel kan uitmaken van foerageerhabitat voor vleermuizen, maakt geen onderdeel uit van de onderzoekslocatie en blijft gehandhaafd. In de directe omgeving is voldoende geschikt foerageerhabitat voor vleermuizen aanwezig.

Vliegroutes

Vleermuizen maken gebruik van structuren in het landschap om zich te oriënteren tijdens hun vluchten van en naar foerageergebieden. Vaak zijn dit lijnvormige elementen zoals bomenrijen. Binnen de bebouwde kom wordt waarschijnlijk gebruik gemaakt van gebouwen ter oriëntatie. Binnen de bebouwde kom zijn dermate veel structuren aanwezig dat verstoring van een potentiële vliegroute niet wordt verwacht.

5.3 Overige zoogdieren

De onderzoekslocatie vormt geen geschikt habitat voor grondgebonden zoogdieren. Wellicht dat een egel of rosse woelmuis gebruik maakt van de binnentuin. Voor de meeste algemeen voorkomende soorten geldt in het kader van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling, waardoor een ontheffing bij verstoring niet noodzakelijk is.

Voor steenmarter geldt geen vrijstelling van de Flora- en faunawet. Het gebouw is voorzien van een zolderruimte en vrij grote vrije ruimtes aan de zijanten van het schuine dak. Dergelijke ruimtes zijn geschikt voor steenmarter. Tijdens het veldbezoek zijn echter geen sporen van steenmarter, in de vorm van latrines, prooiresten of martergeur waargenomen. Op grond hiervan is een verblijfplaats uitgesloten. Er zijn vanuit de buitenzijde geen geschikte openingen waargenomen waar steenmarter gebruik van kan maken om toegang tot het gebouw te verkrijgen. Het is echter niet geheel uit te sluiten dat steenmarter het gebouw alsnog gaat betrekken bij langdurige leegstand.

5.4 Amfibieën, reptielen en vissen

Doordat de onderzoekslocatie vrijwel geheel bebouwd is en in de tuin of directe omgeving geen wateroppervlakten als beken, sloten of vijvers aanwezig zijn, is het uit te sluiten dat er voortplantingsmogelijkheden zijn op de locatie voor amfibieën en vissen. De onderzoekslocatie vormt eveneens geen geschikt landhabitat voor amfibieënsoorten. Reptielen stellen specifieke eisen aan het habitat die betrekking hebben op verschillende factoren. Op de onderzoekslocatie is geen geschikt habitat voor reptielen aanwezig.

5.5 Libellen en vlinders

Voor libellen geldt dat ze water nodig hebben ter voortplanting en gezien het ontbreken hiervan kan gesteld worden dat deze soortgroep niet in staat is zich in de huidige situatie te vestigen.

Beschermde dagvlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat met waard- en nectarplanten. Het is uitgesloten dat er binnen de onderzoekslocatie voldoende geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermde vlindersoort.

5.6 Vaatplanten

Aangezien de locatie vrijwel geheel bestaat uit bebouwing en verharding, is het niet te verwachten dat er beschermde of zeldzame plantensoorten op de locatie te vinden zijn. Tijdens het veldbezoek zijn in de tuin geen beschermde planten waargenomen. Op een lage muur aan de noordzijde van de onderzoekslocatie is een muurvaren aangetroffen. De betreffende soort is niet wettelijk beschermd. Binnen de oude kern van Ootmarsum en langs de beek zijn op meerdere plekken muurvegetatie te verwachten. Op het te slopen gebouw is echter geen beschermde muurvegetatie waargenomen.

6. TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Flora- en faunawet

In het kader van de voorgenomen plannen zijn overtredingen met betrekking tot broedvogels te voorkomen. Ten aanzien van vleermuizen zijn overtredingen niet aan de orde indien het gehele gebouw is geïsoleerd. Voor de overige soortgroepen zijn, door het ontbreken van geschikt habitat en/of verblijfindicaties, of door een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling, geen overtredingen te verwachten ten aanzien van de Flora- en faunawet.

Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk beschermd en vallen onder de strikt beschermde klasse (soorten tabel 3). De Flora- en faunawet regelt onder meer de bescherming van vogels in het broedseizoen: het verstoren van broedende vogels en jongen, of het vernielen van nesten en eieren is verboden. In de meeste gevallen is een overtreding gemakkelijk te voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren of de broedgelegenheid buiten het broedseizoen te verwijderen.

Nesten van huismus, steenuil, sperwer, ransuil, boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, ooievaar, oehoe, roek, slechtvalk, wespandief en zwarte wouw zijn het gehele jaar beschermd. Het betreffen soorten uit de beschermingscategorieën 1 t/m 4 van de aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen (*Dienst Regelingen, 25 augustus 2009*). De nestplaats, bomengroep of boomholte van een deel van deze soorten worden ook buiten het broedseizoen gebruikt. Een ander deel van deze soorten maken enkel gebruik van door andere vogelsoorten gemaakte nestgelegenheid, of maken ieder jaar gebruik van hetzelfde nest (of dezelfde nestlocatie). Daarnaast is er een aantal soorten waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, ondanks dat de soort ieder jaar op dezelfde plek terugkeert om te broeden. Van deze soorten wordt verondersteld dat ze over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voorbeelden hiervan zijn spechtensoorten, huiszwaluw, boerenzwaluw, ekster, bosuil, torenvalk en hollenbroeders als boomkruiper, koolmees en bonte vliegenvanger.

Ontheffingen op verbodsbepalingen ten aanzien van vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn worden alleen nog verleend op basis van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Ruimtelijke ontwikkeling valt niet onder een dergelijk belang. Door het treffen van maatregelen zal de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats behouden moeten blijven. Dergelijke maatregelen, vastgelegd in een activiteitenplan, dienen vooraf door Diens Regelingen te worden goedgekeurd middels een ontheffingsaanvraag.

Voor de te verwachten broedvogels geldt dat, indien de beplanting en de bebouwing in de winterperiode wordt verwijderd, geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot broedvogels. Uitgangspunt is dat er geen broedende vogels op het moment van ingrijpen aanwezig zijn binnen het te verstoren gedeelte van de onderzoekslocatie. Globaal wordt de periode maart tot half augustus aangehouden. Er wordt echter in de Flora- en faunawet geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Geldend is de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen. Het laten uitvoeren van een controle op de aanwezigheid van een broedgeval voor aanvang van de werkzaamheden en het ongeschikt maken voor broedvogels voor aanvang van het broedseizoen, kan voorkomen dat er onnodige vertraging van de plannen en verstoring van broedvogels plaatsvindt.

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten genieten zowel binnen de Flora- en faunawet als binnen de Natuurbeschermingswet een strikte bescherming. Alle vleermuissoorten staan vermeld in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen de zomer- en winterverblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes) en de foerageergebieden bescherming genieten.

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat dat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of geheel verdwenen. Wanneer overwinterende dieren worden verstoord, is de kans groot dat ze sterven omdat ze dan teveel van hun vetreserve gebruiken. Maar al te vaak worden bomen gekapt en oude gebouwen gerenoveerd of gesloopt. Als zich hierin een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat grote gevolgen voor de vleermuisstand in de wijde omgeving. Omdat ze meestal maar één jong per jaar krijgen, kan herstel erg lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Daarnaast hebben ingrepen in het landschap ook negatieve gevolgen doordat foerageergebieden en vliegroutes, waar vleermuizen jaren achtereen gebruik van maken, verdwijnen.

De impact die een ingreep kan hebben verschilt sterk per situatie en per soort waardoor meestal gedetailleerde gegevens nodig zijn om een passend advies te geven. Ontheffingen van verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen worden alleen nog verleend op basis van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Ruimtelijke ontwikkeling valt niet onder een dergelijk belang. Door het treffen van maatregelen zal de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats behouden moeten blijven. Dergelijke maatregelen, vastgelegd in een activiteitenplan dienen vooraf door Dienst Regelingen te worden goedgekeurd middels een ontheffingsaanvraag.

Verblijfplaatsen

Indien alle spouwruimtes geheel zijn voorzien van isolatiemateriaal is het gebouw ongeschikt voor vleermuizen om in te verblijven. Indien de torens met liftschachten toch niet geïsoleerd zijn, dan is de spouw potentieel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen en zal aanvullend onderzoek binnen het geschikte seizoen moeten plaatsvinden. Aanvullend onderzoek kan dan vaststellen of vleermuizen daadwerkelijk van de torens gebruik maken om te verblijven.

6.2 Algemene zorgplicht

Voor de meeste te verwachten grondgebonden zoogdieren geldt een algehele vrijstelling van de Flora- en faunawet met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkelingen en herinrichting die plaats zullen vinden op de onderzoekslocatie. Het is echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen. Er zijn in het kader van de algemene zorgplicht geen maatregelen nodig.

6.3 Gebiedsbescherming

De quickscan flora en fauna toetst voornamelijk aan de Flora- en faunawet. Indien een plangebied in of nabij een gebied is gelegen dat tot de EHS behoort of onder de Natuurbeschermingswet valt, dient te worden bepaald of er een effect valt te verwachten. Bij een toetsing aan de Natuurbeschermingswet spelen vaak andere facetten mee, zoals de aanwezige doelsoorten en kernwaarden van het betreffende beschermde gebied.

De EHS zal door de onderlinge afstand tot de onderzoekslocatie niet worden aangetast door de herbestemming van de onderzoekslocatie.

Circa 2 kilometer ten noorden van de onderzoekslocatie bevindt zich Natura 2000-gebied Springendal en Dal van de Mosbeek. Circa 2,2 kilometer ten zuidoosten van de onderzoekslocatie bevindt zich Natura 2000-gebied Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek. Deze gebieden zijn gevoelig voor invloeden van buitenaf, zoals verdroging. De plannen op de onderzoekslocatie zullen zich voltrekken binnen stedelijk gebied, waarbij bebouwing op dezelfde plaats terugkomt. Het wordt niet verwacht dat door de sloop en nieuwbouw op de onderzoekslocatie externe werking op de Natura 2000-natuurgebieden plaats zal vinden. De provincie is hierin het uiteindelijk het bevoegd gezag.

7. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Nibag Milieu en Ruimte een quickscan flora en fauna uitgevoerd aan de Schiltstraat 12 te Ootmarsum in de gemeente Dinkelland.

De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

Voorgenomen ingreep

De opdrachtgever is voornemens een museum en een zestal woningen op de onderzoekslocatie te realiseren. In het museum zullen werken van Ton Schulten worden getoond. Ten behoeve van de nieuwbouwplannen zal het verzorgingstehuis worden gesloopt

Waarnemingen en te verwachten soorten:

In de tuin op de binnen staan enkele struiken en bomen waar vogels gebruik van kunnen maken om te broeden. De bebouwing is voor broedvogels niet toegankelijk en ongeschikt als broedplaats voor huismus en gierzwaluw. De oude kern van Ootmarsum vormt echter wel een belangrijk bolwerk voor gierzwaluw. Mogelijk maakt kauw gebruik van de schoorstenen om te broeden. In het gebouw bevinden zich stootvoegen en ventilatieopeningen, de spouwruimte is echter geïsoleerd met piepschuim korrels, zodat deze niet geschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen. Mochten de torens waarin zich de liftschachten bevinden eventueel niet geïsoleerd zijn, dan is de spouw in de toren potentieel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen van steenmarter, in de vorm van latrines, prooiresten of martergeur waargenomen. Op grond hiervan is een verblijfplaats uitgesloten. Het is echter niet geheel uit te sluiten dat steenmarter het gebouw alsnog gaat betrekken bij langdurige leegstand. Op een lage muur aan de noordzijde van de onderzoekslocatie is een muurvaren aangetroffen. De betreffende soort is niet wettelijk beschermd. Voor de overige soorten uit de verschillende soortgroepen vormt de onderzoekslocatie geen geschikt habitat of zijn deze op grond van bekende verspreidingsgegevens of het ontbreken van verblijfsindicaties niet te verwachten.

Maatregelen ter voorkoming van overtredingen van de Flora- en faunawet:

Het (laten) uitvoeren van een controle op de aanwezigheid van een broedgeval voor aanvang van de werkzaamheden of de werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren, kan voorkomen dat er onnodige vertraging van de plannen en verstoring van broedvogels plaatsvindt.

Gebiedsbescherming

De EHS zal door de onderlinge afstand tot de onderzoekslocatie niet worden aangetast door de herbestemming van de onderzoekslocatie. Externe werking op overige beschermde natuurgebieden (Natura 2000) is niet aan de orde.

Noodzaak tot nader onderzoek

Indien alle spouwruimtes geheel zijn voorzien van isolatiemateriaal is het gebouw ongeschikt voor vleermuizen om in te verblijven. Nader onderzoek naar vleermuizen wordt dan niet noodzakelijk geacht.

Indien de torens met liftschachten toch niet geïsoleerd zijn, dan is de spouw potentieel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen en zal aanvullend onderzoek binnen het geschikte seizoen moeten plaatsvinden. Aanvullend onderzoek kan dan vaststellen of vleermuizen daadwerkelijk van de torens gebruik maken om te verblijven.

Noodzaak aanvraag ontheffing Flora- en faunawet artikel 75c

Ontheffingsaanvraag voor overtreding van verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet ten aanzien van het verstoren van vaste rust- en verblijfplaatsen is niet noodzakelijk, vooropgesteld dat er op het moment van ingrijpen geen broedgeval aanwezig is en vleermuizen niet van de bebouwing gebruik kunnen maken.

Tabel I geeft een samenvatting van de te verwachten verstoring en de te nemen vervolgstappen.

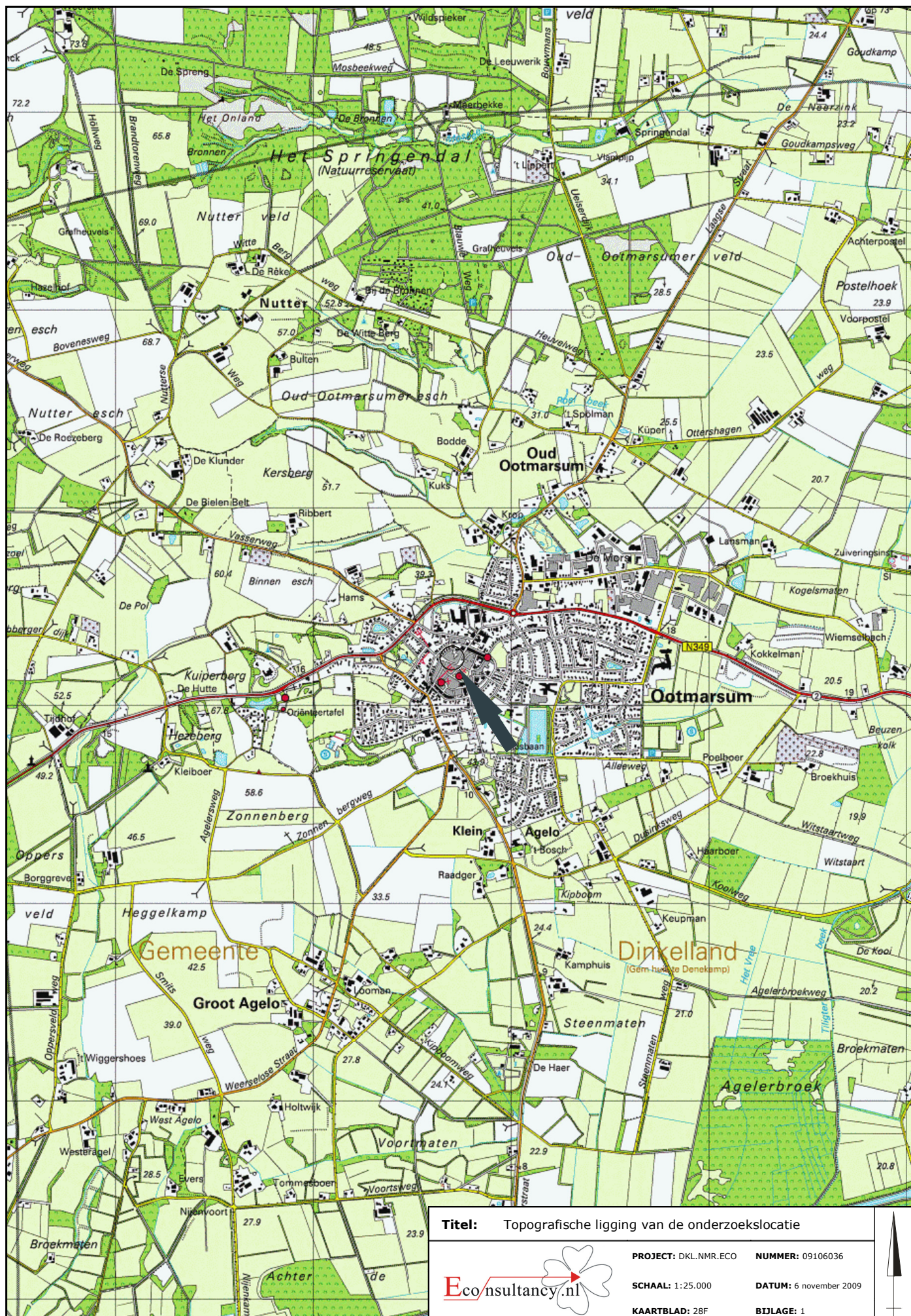
Vrijblijvend advies

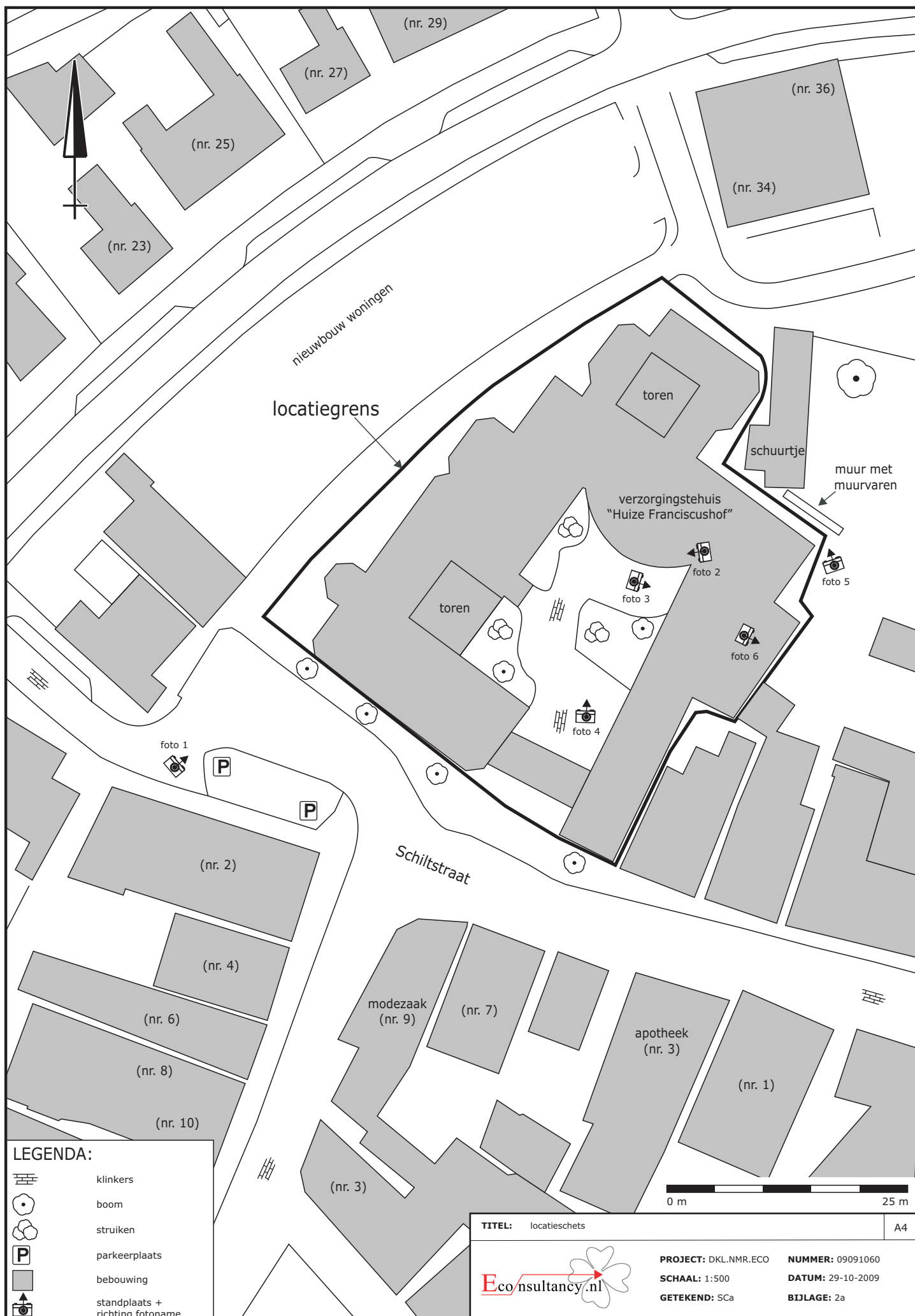
De gierzwaluw is op de onderzoekslocatie niet als broedvogel aangetroffen. De directe omgeving vormt echter een belangrijk bolwerk voor deze soort binnen Ootmarsum. Met een geringe inspanning, bijvoorbeeld door het plaatsen van speciale nestkasten op de te realiseren nieuwbouw, kan de onderzoekslocatie deel gaan uitmaken van het broedbiotoop van deze soort. Gelet op het steeds verder verdwijnen van broedgelegenheid voor deze soort zal deze relatief eenvoudige maatregel een positief effect op de soort in Ootmarsum hebben. Hetzelfde geldt voor huismus.

Tabel I. Overzicht te verwachten verstoring en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Ingrep verstoring	Nader onderzoek	Ontheffings aanvraag noodzakelijk (*)	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	algemeen	mogelijk	nee	ontheffing niet mogelijk	het verwijderen van nestgelegenheden dient alleen buiten het broedseizoen plaats te vinden
	jaarrond beschermd	nee	nee	nee	vrijblijvend advies omtrent gierzwaluw en huismus
Vleermuizen	verblijfplaatsen	nee	nee	nee	mits de toren van de liftschacht is geïsoleerd en daardoor ongeschikt voor vleermuizen
	foerageergebied	nee	nee	nee	-
	vliegroutes	nee	nee	nee	-
Grondgebonden zoogdieren		nee	nee	nee	-
Amfibieën		nee	nee	nee	-
Reptielen		nee	nee	nee	-
Vissen		nee	nee	nee	-
Libellen en vlinders		nee	nee	nee	-
Vaatplanten		nee	nee	nee	-

* Ontheffingen van verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen of broedvogels worden alleen nog verleend op basis van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn. Ruimtelijke ontwikkeling valt niet onder een dergelijk belang. Door het treffen van maatregelen zal de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats behouden moeten blijven. De maatregelen, vastgelegd in een activiteitenplan dienen vooraf door Dienst Regelingen te worden goedgekeurd middels een ontheffingsaanvraag.

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 1. Voorzijde "Huize Fransiscus"

Foto 2. Toren met liftschacht.

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 3. De spouw is geïsoleerd met piepschuimkorrels.

Foto 4. Binnenplaats

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 5. Muur met muurvaren aan noordzijde onderzoekslocatie.

Foto 6. Overzicht bebouwing Ootmarsum ten oosten van onderzoekslocatie.

Bijlage 3 Geraadpleegde bronnen

LITERATUUR

- Heusden, W.R.M. van & Vreugdenhil, S.J., 2008. Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied.
- Dienst Regelingen, aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet, augustus 2009.
- Limpens, H.J.G.A, Regelink, R, Koelman, R. Zoogdierenvereniging VZZ, Vleermuizen en planologie, cursusdictaat, 2009.
- Lange, L., Twisk, P., Winden, A. van, Diepenbeek, A. van 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming 2003, 2de druk, Utrecht.
- SOVON Broedvogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

GERAADPLEEGDE INTERNETSITES

- www.minlnv.nl (natuurwetgeving)
- www.natuurloket.nl (verspreidingsgegevens op km hok niveau)
- www.overijssel.nl (natuurgegevens provincie Overijssel)
- www.groenloketoverijssel.nl
- www.waarneming.nl (waarnemingen van vrijwilligers)
- www.telmee.nl (waarnemingen van vrijwilligers)

Bijlage 4 Natuurwetgeving en beleid

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de enige wet die de bescherming van wilde dier- en plantensoorten in Nederland regelt. In deze wet zijn de soortbeschermingsparagrafen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn opgenomen. De Flora- en faunawet bevat een aantal verbodsbepalingen om de in het wild voorkomende planten- en diersoorten te beschermen (zie tabel I). De Flora- en faunawet hanteert een drietal beschermingscategorieën (zie tabel II). De volledige lijsten met beschermde soorten zijn (vanwege de omvang) terug te vinden op de website van het Ministerie van LNV. Indien een activiteit niet verstorend werkt of geen nadelige gevolgen heeft, waardoor aangetoond kan worden dat er geen verbodsbepalingen worden overtreden voor de in het gebied voorkomende beschermde soorten, hoeft er in de meest voorkomende gevallen geen ontheffing aangevraagd te worden. Ook al vindt er geen overtreding plaats dan dient er ten alle tijden rekening gehouden te worden met de Algemene Zorgplicht (Tabel III).

Tabel I. *Verbodsbepalingen Flora- en faunawet*

Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Tabel II. *Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet*

Tabel 1 algemeen beschermde soorten
Voor de soorten in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt, bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing in het kader van artikel 75 aangevraagd te worden. Voor verstoring bij alle overige activiteiten is wel een ontheffing nodig. De ontheffingaanvraag wordt dan getoetst aan het criterium 'Doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (de zogenaamde 'lichte toets').
Tabel 2 overige beschermde soorten
Voor de soorten in Tabel 2 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing aangevraagd te worden. Echter indien er volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt, geldt er bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen en hoeft er geen ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' ('lichte toets').
Tabel 3 strikt beschermde soorten
Voor de soorten van Tabel 3 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen bij alle activiteiten (waaronder ruimtelijke ontwikkeling en inrichting) een ontheffing aangevraagd te worden. In een zeer beperkt aantal gevallen kan er op basis van een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode een vrijstelling verleend worden voor de ontheffingsverplichting bij een zeer beperkt aantal activiteiten. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan een drietal criteria (uitgebreide toets). Bij de uitgebreide toets dient aan alle afzonderlijke criteria te worden voldaan. De criteria zijn als volgt: de activiteiten of werkzaamheden doen geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort, er is geen andere bevredigende oplossing (alternatief) voor de geplande activiteiten of werkzaamheden, die minder schade oplevert voor de betreffende soort en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang.

Tabel II (vervolg). Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet

Vogels
Voor vogels geldt dat er altijd een ontheffing aangevraagd dient te worden. Indien activiteiten plaatsvinden waarbij verbodsbepalingen worden overtreden ten aanzien van (broed)vogels dient er een uitgebreide toets, zoals beschreven bij Tabel 3 Flora- en faunawet toegepast te worden. Indien er gewerkt wordt volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode is het mogelijk dat er geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden bij bestendig gebruik en onderhoud, bestendig beheer en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Bij broedvogels kan een overtreding in de meeste gevallen gemakkelijk voorkomen worden door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Tabel III. Algemene Zorgplicht

Algemene Zorgplicht (artikel 2)
Een belangrijk uitgangspunt binnen de Flora- en faunawet is dat op elke burger de plicht rust om voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat iedereen zich dient in te spannen om de nadelige gevolgen voor een soort te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht is ten alle tijden van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats.

Natuurbeschermingswet

In oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet omvat de richtlijnen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn ten aanzien van gebiedsbescherming. Door de verankering van de Europese wetgeving in de Natuurbeschermingswet ten aanzien van gebieden zullen de termen habitat- en vogelrichtlijngebied komen te vervallen. De betreffende gebieden worden momenteel opgenomen en aangewezen als Natura 2000 gebieden. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

In Nederland wordt een vergunningsstelsel toegepast waardoor een zorgvuldige afweging rondom projecten die gevolgen kunnen hebben in en op Natura-2000 gebieden gewaarborgd is. De vergunningen worden beoordeeld en afgegeven door de provincies of door het ministerie van LNV via Dienst Regelingen. In de aankomende jaren zullen voor alle gebieden beheerplannen opgesteld worden. In deze plannen staat wat wel en wat niet mag in en om een Natura-2000 gebied. Tot die tijd zal er per project beoordeeld moeten worden of er een mogelijk significant effect te verwachten valt op een beschermd gebied. In de Natuurbeschermingswet zijn tevens de Beschermde Natuurmonumenten en de Wetlands (Verdrag van Ramsar, Wetlands conventie) opgenomen.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De natuur in Nederland is behoorlijk versnipperd. Om daar verandering in aan te brengen werken het Rijk en de provincies sinds 1990 aan de aanleg van een duurzaam, samenhangend netwerk van grote en kleine natuurgebieden: de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is onderdeel van een Europees ecologisch netwerk en bestaat uit kerngebieden (in Nederland de Natura-2000 gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en de Wetlands) of verweven gebieden (gericht op de verweving van landbouw, wonen en natuur) die onderling verbonden worden door ecologische verbindingzones.

Ecologische verbindingzones zijn stroken en stukjes natuur die de vaak verspreid liggende natuurgebieden met elkaar verbinden. Zo'n zone kan bestaan uit natuurvriendelijke oevers, houtsingels, bosjes, heidevelden en struweel. Maar het kan ook een serie poelen zijn, kruidenrijk grasland, natte weilanden of graanakkers. Dieren en planten kunnen zich zo van het ene naar het andere leefgebied verplaatsen. Met name de kleine populaties die met uitsterven worden bedreigd, blijven hierdoor levensvatbaar. Negatieve invloed op de werking van een verbinding of aantasting van een verbinding dient vermeden en gecompenseerd te worden zodat het netwerk niet verslechtert.

Rode Lijsten

In opdracht van het Ministerie van LNV zijn voor diverse soortgroepen Rode Lijsten samengesteld, die regelmatig bijgewerkt worden. Deze Rode Lijsten vermelden van welke soorten het voortbestaan in Nederland bedreigd wordt. In door het Ministerie van LNV opgestelde soortbeschermingsplannen staan welke maatregelen genomen moeten worden om het voortbestaan van deze soorten te waarborgen. Deze soortbeschermingsplannen worden door diverse provincies gehanteerd voor compensatieverplichtingen.